

KÄSIKIRJA

TODISTEIDEN VASTAANOTTAMISESTA ANNETUN ASETUKSEN SOVELTAMISTA VARTEN

**(Neuvoston asetus (EY) N:o 1206/2001, annettu 28 päivänä toukokuuta
2001, jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja
kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden
vastaanottamisessa)**

**Tämän käsikirjan ovat laatineet komission yksiköt
yhteistyössä siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellisen
verkoston kanssa (<http://europa.eu.int/civiljustice>)**

SISÄLLYSLUETTELO

I. Johdanto

II. Asetuksen tavoitteet

III. Asetuksen aineellinen soveltamisala

IV. Tuomioistuimet ja viranomaiset

V. Todisteiden vastaanottamista koskevat menetelmät

A. Kaksi menetelmää

B. Pyyntöjen esittäneen tuomioistuimen pyyntö toimivaltaiselle tuomioistuimelle (4–16 artikla)

a) Pyyntöjen toimittaminen

a1) Muoto ja sisältö

a2) Erityiset pyynnöt

a3) Pyyntöjen ja ilmoitusten nopeat toimittamistavat

a4) Kielet

a5) Pyyntö, joihin ei sovelleta vaatimusta oikeaksi todistamisesta

b) Pyyntöjen vastaanottaminen

b1) Vastaanottotodistus

b2) Puutteellinen pyyntö

c) Todisteiden vastaanottaminen pyynnön vastaanottaneessa tuomioistuimessa

c1) Määräajat

- c2) Pyynnön täyttämiseen sovellettava laki (10 artikla)
- c3) Pakkokeinot
- c4) Asianosaisten tai pyynnön esittäneen tuomioistuimen edustajien läsnäolo todisteita vastaanotettaessa ja osallistuminen siihen

- d) Pyynnön epääminen
 - d1) Henkilön oikeus tai velvollisuus kieltäytyä todistamasta
 - d2) Pyynnön epäämisperusteet
 - d3) Ei yleiseen oikeusjärjestykseen perustuvaa poikkeusta
 - d4) Epäämisen seuraukset

- e) Viivästyisestä ilmoittaminen tai pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen kieltäytyminen

- f) Pyynnön täyttämisen jälkeinen menettely

C. Pyynnön esittäneessä tuomioistuimessa tapahtuva välitön todisteiden vastaanottaminen (17 artikla)

D. Nykyaikaisten viestintäkeinojen käyttämisestä koskevat säännöt

Liite I: Todisteiden vastaanottamista koskevat menetelmät

Liite II: Pyyntö toimivaltaiselle tuomioistuimelle

Liite III: Välitön todisteiden vastaanottaminen (17 artikla)

Liite IV: Vakiolomakkeet (Liite)

I. Johdanto

1. Vaateen esittäminen toista osapuolta vastaan ei useinkaan riitä riidan voittamiseen, koska toinen osapuoli voi kiistää vaateen perusteena esitetyt tosiseikat. Todisteiden esittäminen tuomioistuimelle on siten olennainen tekijä vaatimusten oikeaksi osoittamisessa. Todisteiden esittäminen voi edellyttää niiden vastaanottamista jossakin toisessa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa tuomioistuinmenettelyyn on ryhdytty tai voidaan ryhtyä. Toisessa jäsenvaltiossa voidaan joutua suorittamaan esimerkiksi todistajien kuuleminen tai tuomioistuimen katselmus.

2. Todisteiden vastaanottamisesta ei ollut kaikkien jäsenvaltioiden välistä sitovaa säädöstä ennen vuotta 2004. Euroopan unionin neuvosto antoi vuonna 2001 asetuksen (EY) N:o 1206/2001 jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa (jäljempänä 'asetus'). Asetuksessa vahvistetaan menettelysäännöt, joilla helpotetaan todisteiden vastaanottamista toisessa jäsenvaltiossa. Asetus tuli voimaan 1. tammikuuta 2004, ja sitä sovelletaan kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa lukuun ottamatta Tanskaa. Jäsenvaltioiden välisissä suhteissa asetus korvaa vuonna 1970 tehdyn Haagin yleissopimuksen.

Asetus ja kaikki sen soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ovat saatavilla Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla seuraavassa osoitteessa:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/te_information_fi.htm

II. Asetuksen tavoitteet

3. Siviili- tai kauppaoikeudellista riita-asiaa käsittelevä jäsenvaltion tuomioistuin joutuu usein vastaanottamaan todisteita toisessa jäsenvaltiossa.

4. Asetuksen ensisijaisena tavoitteena on todisteiden vastaanottamista koskevan pyynnön täyttäminen nopeasti. Tuomioistuin käsittelyjen tehokkuus siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa edellyttää, että todisteiden vastaanottamista koskevien

pyyntöjen toimittaminen ja täyttäminen tapahtuu jäsenvaltioiden tuomioistuinten välillä suoraan ja nopeimmin mahdollisin keinoin. Todisteiden vastaanottamisen helpottamiseksi asetuksessa säädetään myös jäsenvaltion tuomioistuimen mahdollisuudesta vastaanottaa todisteita välittömästi toisessa jäsenvaltiossa.

III. Asetuksen aineellinen soveltamisala ja suhde kansainvälisiin sopimuksiin

5. Asetuksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan asetusta sovelletaan siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa, joissa jäsenvaltion tuomioistuin kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti

- pyytää toisen jäsenvaltion toimivaltaista tuomioistuinta ottamaan vastaan todisteita; tai
- pyytää saada ottaa vastaan todisteita suoraan toisessa jäsenvaltiossa.

Asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa säädetään, että pyyntöä ei voida esittää sellaisten todisteiden saamiseksi, joita ei ole tarkoitettu käytettäväksi aloitetussa tai aiotussa oikeudenkäynnissä.

6. Näin ollen asetuksen soveltamiselle on neljä edellytystä. Asetusta sovelletaan:

- todisteiden vastaanottamista koskeviin pyyntöihin
- todisteisiin, jotka on tarkoitettu käytettäväksi aloitetussa tai aiotussa oikeudenkäynnissä
- siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa
- jäsenvaltion tuomioistuimen pyynnöstä.

7. 'Siviili- ja kauppaoikeudelliset asiat' on yhteisön lainsäädännön autonominen käsite, jota on tulkittava asetuksen ja EY:n perustamissopimuksen tavoitteiden perusteella sekä erityisesti perustamissopimuksen 65 artiklan mukaisesti. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut käsitettä eri yhteyksissä¹. Asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisiin menettelyihin tuomioistuimessa riippumatta tuomioistuintyyppistä. Asetusta sovelletaan oikeudenkäynteihin, jotka koskevat

¹ Ks. esim. asia 29/76, *LTU v. Eurocontrol*, tuomio 14.10.1976, Kok., s. 1541; asia 814/79, *Ruffler*, tuomio 16.12.1980, Kok., s. 3807; asia C-172/91, *Sontag*, tuomio 21.4.1993, Kok., s. I-1963; asia C-271/00, *Steenbergen v. Baten*, tuomio 14.11.2002.

esimerkiksi siviili- ja kauppaoikeudellisia kysymyksiä, kuluttajansuojaoikeutta, työoikeutta tai jopa kilpailuoikeutta yksityisoikeudellisten menettelyjen osalta. Lisäksi on huomattava, että asetusta sovelletaan joihinkin Bryssel I -asetuksen² soveltamisalan ulkopuolelle jätettyihin riita-asioihin, jotka koskevat luonnollisten henkilöiden oikeudellista asemaa, oikeuskelpoisuutta tai oikeustoimikelpoisuutta, aviovarallisuussuhdetta, perintöä ja testamenttia, konkurssia, akordia tai muita niihin rinnastettavia menettelyjä.

8. Asetuksessa ei ole määritelty 'todisteen' käsitettä. Se sisältää esimerkiksi todistajien kuulemisen tosiseikoista, asianosaisten ja asiantuntijoiden kuulemisen, asiakirjojen esittämisen, asian oikeellisuuden ja tosiseikkojen toteamisen sekä asiantuntijoiden lausunnot perheoikeudellisissa ja lapsen hyvinvointia koskevissa asioissa.

9. Asetuksessa ei ole määritelty 'tuomioistuimen' käsitettä. Käsitettä olisi tulkittava laajassa merkityksessä, ja siihen olisi sisällytettävä jäsenvaltioiden kaikki viranomaiset, jotka ovat toimivaltaisia asetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa³. 'Tuomioistuimen' käsite ei sisällä välitystuomioistujia.

10. Pyyntö on esitettävä ainoastaan sellaisten todisteiden saamiseksi, jotka on tarkoitettu käytettäväksi aloitetussa tai aiotussa oikeudenkäynnissä. Tämä sisältää todisteiden vastaanottamisen ennen sen varsinaisen oikeudenkäyntimenettelyn vireillepanoa, jossa todisteita käytetään; tällainen tilanne voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun todisteet eivät olisi myöhemmin enää käytettävissä.

11. Asetuksen 21 artiklan 1 kohdassa säädetään, että asetuksella on soveltamisalallaan etusija niihin määräyksiin nähden, jotka sisältyvät jäsenvaltioiden tekemiin kahden- tai monenvälisiin sopimuksiin tai niiden hyväksymiin järjestelyihin, erityisesti 18 päivänä

² Neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001, annettu 22 päivänä joulukuuta 2000, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

³ Ks. tämän osalta tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27

maaliskuuta 1970 tehtyyn todisteiden vastaanottamista ulkomailla siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevaan Haagin yleissopimukseen, sikäli kuin on kyse sellaisten jäsenvaltioiden välisistä suhteista, jotka ovat mainittujen sopimusten tai järjestelyjen osapuolia.

12. Asetuksella ei kuitenkaan estetä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai tekemästä sopimuksia tai hyväksymästä järjestelyjä kahden tai useamman jäsenvaltion välillä todisteiden vastaanottamisen edelleen helpottamiseksi, edellyttäen että nämä eivät ole ristiriidassa tämän asetuksen kanssa (21 artiklan 2 kohta).

IV. Tuomioistuimet ja viranomaiset

13. Asetuksessa säädetään eri tuomioistuinten ja viranomaisten:

- **Pyynnön esittänyt tuomioistuin** (2 artikla) on tuomioistuin, jossa oikeudenkäynti on aloitettu tai aiotaan aloittaa.
- **Pyynnön vastaanottanut tuomioistuin** (2 artikla) on toisen jäsenvaltion tuomioistuin, joka on toimivaltainen todisteiden vastaanottamiseen.
- **Keskuselin** (3 artiklan 1 kohta) antaa tietoja tuomioistuimille ja etsii ratkaisuja ongelmiin, joita saattaa esiintyä pyynnön esittämisen yhteydessä. Keskuselin toimittaa poikkeustapauksissa pyynnön esittäneen tuomioistuimen aloitteesta pyynnön edelleen toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Kuten edellä on todettu (kohta 4), tuomioistuin käsittelyjen tehokkuus siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa edellyttää, että todisteiden vastaanottamista koskevien pyyntöjen toimittaminen ja täyttäminen tapahtuu jäsenvaltioiden tuomioistuinten välillä suoraan ja nopeimmin mahdollisin keinoin. Näin ollen keskuselin toimittaa pyynnön vain poikkeuksellisesti.
- **Toimivaltainen viranomainen** (3 artiklan 3 kohta) tekee päätökset, jotka

päivänä marraskuuta 2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 2 artiklan 1 kohdassa oleva

koskevat välitöntä todisteiden vastaanottamista 17 artiklan nojalla. Keskuselin voidaan nimittää toimivaltaiseksi viranomaiseksi.

V. Todisteiden vastaanottamista koskevat menetelmät

A. *Kaksi menetelmää*

14. Asetuksen II luku sisältää pyyntöjen toimittamista ja täyttämistä koskevat säännökset. Kuten edellä on todettu, asetuksessa säädetään kahdesta menetelmästä todisteiden vastaanottamiseksi (ks. liite I):

- todisteiden vastaanottaminen pyynnön vastaanottaneessa tuomioistuimessa sen jälkeen, kun pyynnön esittänyt tuomioistuin on toimittanut pyynnön suoraan vastaanottaneelle tuomioistuimelle (ks. kohta B jäljempänä)
- pyynnön esittäneessä tuomioistuimessa tapahtuva välitön todisteiden vastaanottaminen (ks. kohta C jäljempänä)

Edellä mainitut kaksi menetelmää voidaan erottaa sen perusteella, minkä tuomioistuimen tehtävänä todisteiden vastaanottaminen on (ensimmäisessä tapauksessa siitä vastaa pyynnön vastaanottanut tuomioistuin ja toisessa tapauksessa pyynnön esittänyt tuomioistuin). Lisäksi menetelmät eroavat siinä, että välitön todisteiden vastaanottaminen edellyttää sen jäsenvaltion hyväksyntää, jossa todisteet vastaanotetaan. Molemmissa tapauksissa todisteet voidaan vastaanottaa paikan päällä tai etäältä (kuten videoneuvottelua käyttäen). Kun esimerkiksi todistajaa kuullaan, olennaista kahden menetelmän erottamisessa on se, minkä tuomioistuimen tehtävänä todisteiden vastaanottaminen on. On huomattava, että molempien tapauksien osalta asetuksessa annetaan sen tuomioistuimen edustajille, joka ei vastaanota todisteita, mahdollisuus osallistua kyseiseen menettelyyn (ks. 12 artikla ja 17 artiklan 4 kohta). Tämä voi mahdollistaa jopa sen, että sellaisen tuomioistuimen edustajat, joka ei vastaa todisteiden vastaanottamisesta mutta joka osallistuu sitä koskevaan menettelyyn, voivat esittää kuulemisessa kysymyksiä todistajalle, jos todisteiden vastaanottamisesta vastuussa oleva tuomioistuin siihen suostuu.

¹tuomioistuimen' määritelmä.

B. Pyyntö esittäneen tuomioistuimen pyyntö toimivaltaiselle tuomioistuimelle (4–16 artikla)

a) Pyyntöjen toimittaminen

a1) Muoto ja sisältö

15. Asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa vahvistetaan säännökset pyynnön toimittamisen muodosta ja sisällöstä (ks. myös liite II). Pyyntö on esitettävä *A-lomaketta* käyttäen. Lomake voidaan täyttää atlaksen verkkosivuilla:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/te_filling_fi.htm.

Pyynnön on sisällettävä seuraavat tiedot:

- a) pyynnön esittänyt ja tarvittaessa pyynnön vastaanottava tuomioistuin;
Toimivaltaisia tuomioistuimia ja niiden alueellista toimivaltaa koskeva luettelo on saatavilla Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla:
http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/te_filling_fi.htm
- b) asianosaisten ja tarvittaessa heidän edustajiensa nimet ja osoitteet;
- c) oikeudenkäynnin laatu ja kohde sekä lyhyt selostus asiasta;
Näitä tietoja annettaessa on hyödyllistä esittää myös yhteenveto tosiseikoista ja vaateen oikeusperusteesta sekä kuvata lyhyesti asian riitakohtia ja niitä koskevien todisteiden merkitystä (*A-lomakkeen* 11 kohta);
- d) kuvaus pyydetystä todisteiden vastaanottamisesta;
- e) pyydetäessä henkilön kuulemista:
 - kuultavien henkilöiden nimet ja osoitteet,
 - kuultaville henkilöille esitettävät kysymykset tai selostus asiasta, josta heitä on kuultava,
 - tarvittaessa tieto pyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion

- lainsäädäntöön sisältyvästä oikeudesta kieltäytyä todistamasta,
- mahdollinen pyyntö vastaanottaa todistus valan tai vakuutuksen nojalla ja ilmoitus tällöin käytettävästä kaavasta,
 - tarvittaessa muut pyynnön esittäneen tuomioistuimen tarpeellisina pitämät tiedot.

a2) Erityiset pyynnöt

16. Asetuksen 4 artiklan 1 kohdan f alakohdassa säädetään, että jos pyyntö koskee asiakirjojen esittämistä tai esineiden tutkimista, sen on sisällettävä niiden tarkat tiedot.

17. Jos pyynnön esittänyt tuomioistuin pyytää, että pyyntö täytetään noudattaen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön mukaista erityistä menettelyä, sen on käytettävä ilmoitukseen *A-lomaketta* (4 artiklan 1 kohdan g alakohta). *A-lomakkeen* 13 kohdan mukaan tarpeelliset tiedot erityisestä menettelystä olisi esitettävä lomakkeen liitteessä. Erityinen menettely voisi koskea esimerkiksi tapaa, jota sovelletaan todisteiden tallentamiseen, todistajien tai asianosaisten kuulemiseen, asiantuntijan nimeämiseen ja kuulemiseen tai asiakirjojen esittämiseen.

18. Jos pyynnön esittänyt tuomioistuin on pyytänyt pyynnön vastaanottanutta tuomioistuinta suorittamaan todisteiden vastaanottamisen viestintäteknikkaa, erityisesti video- ja teleneuvottelua käyttäen, pyyntöön on sisällytettävä tämä vaatimus (*käyttäen A-lomaketta*) asetuksen 4 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaisesti.

a3) Pyyntöjen ja ilmoitusten nopeat toimittamistavat

19. Asetuksen 6 artiklan mukaan kaikki pyynnöt ja ilmoitukset on toimitettava sellaista nopeinta mahdollista keinoa käyttäen, jonka pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio on ilmoittanut hyväksyvänsä. Asianomaiset jäsenvaltioiden ilmoitukset ovat saatavilla Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivuilla.

Pyyntöjen ja ilmoitusten toimittaminen voi tapahtua millä tahansa sopivalla keinolla edellyttäen, että vastaanotetun asiakirjan sisältö vastaa kaikilta osin lähetetyn asiakirjan

sisältöä ja että kaikki sen sisältämät tiedot ovat luettavissa.

a4) Kielet

20. Asetuksen 5 artiklan mukaan pyyntö ja ilmoitukset on laadittava

- pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion virallisella kielellä;
- tai, jos tässä jäsenvaltiossa on useita vieraita kieliä, jollakin sen paikkakunnan yhdestä tai useammasta virallisesta kielestä, jossa pyydetty todisteiden vastaanottaminen tapahtuu,
- tai jollakin muulla sellaisella kielellä, jonka pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio on ilmoittanut hyväksyvänsä.

Niistä asiakirjoista, joita pyynnön esittänyt tuomioistuin pitää tarpeellisina liittää sen oheen pyynnön täyttämiseksi, on toimitettava myös käännös kielelle, jolla pyyntö on laadittu.

21. Luettelo virallisista kielistä tai muista kuin jäsenvaltion omista kielistä, jotka ne ovat ilmoittaneet hyväksyvänsä 5 artiklan ja 22 artiklan 4 kohdan nojalla lomakkeiden täyttämiseksi, on saatavilla ataksessa.

a5) Pyyntö, joihin ei sovelleta vaatimusta oikeaksi todistamisesta

22. Pyyntö ja kaikki pyyntöön liitetty aineisto voidaan toimittaa ilman oikeaksi todistamista tai muuta vastaavaa muodollisuutta koskevan vaatimuksen noudattamista (4 artiklan 2 kohta).

b) Pyyntöjen vastaanottaminen

b1) Vastaanottotodistus

23. Pynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on toimitettava seitsemän päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta vastaanottotodistus liitteessä olevaa *B-lomaketta* käyttäen (7 artiklan 1 kohta).

24. Jos pyyntö ei vastaa käytettäviä kieliä (5 artikla) tai pyyntöjen ja muiden ilmoitusten toimittamista (6 artikla) koskevia säännöksiä, pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on tehtävä vastaanottotodistukseen tätä koskeva huomautus.

25. Jos esitetyn pyynnön, joka täyttää käytettäviä kieliä koskevat vaatimukset, täyttäminen ei kuulu sen tuomioistuimen toimivaltaan, jolle pyyntö on toimitettu, tämän on toimitettava pyyntö edelleen jäsenvaltionsa toimivaltaiselle tuomioistuimelle ja ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle (*A-lomakkeen* 14 kohtaa käyttäen).

b2) Puutteellinen pyyntö

26. Pyyntöä ei voida täyttää puutteellisuuden vuoksi kahdessa tapauksessa:

27. Ensinnäkin, jos pyyntö ei sisällä kaikkia 4 artiklan mukaisesti tarvittavia tietoja (8 artiklan 1 kohta). Pynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on tällöin ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle *C-lomaketta* käyttäen viipymättä ja viimeistään 30 päivän kuluessa pyynnön saapumisesta ja kehotettava tätä toimittamaan puuttuvat tiedot, jotka olisi yksilöitävä mahdollisimman tarkasti.

28. Toiseksi, jos vakuuden asettaminen tai ennakkomaksun suorittaminen on tarpeen (8 artiklan 2 kohta).

- Pynnön täyttäminen 10 artiklan mukaisesti ei saa johtaa maksujen tai kulujen korvaamista koskeviin vaatimuksiin (18 artiklan 1 kohta). Tästä ovat poikkeuksena asiantuntijoille ja tulkeille maksetut palkkiot sekä 10 artiklan 3 ja 4 kohdan soveltamisesta aiheutuneet kulut.
- Jos pyyntö koskee asiantuntijan lausuntoa, pyynnön vastaanottanut tuomioistuin voi ennen kuin se täyttää pyynnön, pyytää pyynnön esittänyttä tuomioistuinta asettamaan riittävän vakuuden tai suorittamaan riittävän ennakkomaksun korvattaviksi vaadittavista kuluista (18 artiklan 3 kohta). Missään muussa tapauksessa vakuuden asettamista tai ennakkomaksun suorittamista ei voida asettaa

pyynnön täyttämisen ehdoksi.

- Jos vakuuden asettaminen tai ennakkomaksun suorittaminen on tarpeen, pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on *C-lomaketta* käyttäen ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle viipymättä (ja viimeistään 30 päivän kuluessa pyynnön saapumisesta) sekä ilmoitettava pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle, millä tavalla vakuus olisi asetettava tai ennakkomaksu suoritettava. Pynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on *D-lomaketta* käyttäen ilmoitettava vakuuden ja ennakkomaksun vastaanottamisesta viimeistään 10 päivän kuluessa siitä, kun vakuus tai ennakkomaksu on otettu vastaan (8 artiklan 2 kohta).

c) Todisteiden vastaanottaminen pyynnön vastaanottaneessa tuomioistuimessa

c1) Määräajat

29. Jos pyyntö on täydellinen ja jos se voidaan täyttää, asetuksen 10 artiklan 1 kohdassa säädetään, että pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on täytettävä pyyntö viipymättä ja viimeistään 90 päivän kuluessa pyynnön saapumisesta.

30. Jos pyyntöä ei voida täyttää, koska se ei sisällä kaikkia 4 artiklan mukaisesti tarvittavia tietoja tai se ei täytä 5 ja 6 artiklassa säädettyjä vaatimuksia, 10 artiklan mukainen määräaika alkaa ajankohdasta, jona pyynnön vastaanottanut tuomioistuin on saanut pyynnön asianmukaisesti täydennettynä (9 artikla).

31. Jos pyynnön vastaanottanut tuomioistuin on ennen pyynnön täyttämistä pyytänyt pyynnön esittänyttä tuomioistuinta asettamaan riittävän vakuuden tai suorittamaan riittävän ennakkomaksun 18 artiklan 3 kohdan mukaisesti, tämä määräaika alkaa ajankohdasta, jona vakuus on asetettu tai ennakkomaksu suoritettu.

c2) Pynnön täyttämiseen sovellettava laki

32. Pynnön vastaanottanut tuomioistuin täyttää pyynnön yleensä oman jäsenvaltionsa lainsäädäntöä noudattaen (10 artiklan 2 kohta). Se voi kuitenkin täyttää pyynnön noudattaen pyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön

mukaista erityistä menettelyä, jos jälkimmäinen tuomioistuin pyytää sitä *A-lomakkeen* 13 kohdan mukaisesti (ks. kohta 15 edellä). Jos pyynnön vastaanottava tuomioistuin epäroi pyydetyn erityisen menettelyn täyttämässä, se voi pyytää lisätietoja *C-lomaketta* käyttäen.

33. Pynnön vastaanottanut tuomioistuin voi kuitenkin kieltäytyä noudattamasta tällaista pyyntöä, jos pyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön mukainen menettely on ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön kanssa tai aiheuttaa merkittäviä käytännön vaikeuksia (10 artiklan 3 kohta). Menettelyn voidaan katsoa olevan ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön kanssa, jos se ei ole kyseisen lainsäädännön peruseriaatteiden mukainen. Pynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on ilmoitettava molemmissa tapauksissa asiasta pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle *E-lomaketta* käyttäen.

c3) Pakkokeinot

34. Pakkokeinoihin, joita tarvitaan pyynnön täyttämiseksi, sovellettava laki määräytyy pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti siinä laajuudessa kuin pakkokeinoista säädetään kyseisen jäsenvaltion kansallisten viranomaisten tai jonkun asianosaisen samassa tarkoituksessa esittämien pyyntöjen täytäntöönpanoa varten (13 artikla). On korostettava, että välitön todisteiden vastaanottaminen (ks. kohdat 50–55) on mahdollista vain, jos se voidaan suorittaa vapaaehtoiselta pohjalta tarvitsematta turvautua pakkotoimiin (17 artiklan 2 kohta).

c4) Asianosaisten tai pyynnön esittäneen tuomioistuimen edustajien läsnäolo todisteita vastaanotettaessa ja osallistuminen siihen

35. Asianosaisilla ja heidän edustajillaan on oikeus olla läsnä, kun todisteita otetaan vastaan pyynnön vastaanottaneessa tuomioistuimessa, jos tästä on säädetty pyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännössä (11 artiklan 1 kohta).

36. Pyynnön esittäneen tuomioistuimen edustajilla on oikeus olla läsnä, kun todisteita otetaan vastaan pyynnön vastaanottaneessa tuomioistuimessa, jos tämä on pyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön mukaista (12 artiklan 1 kohta).

37. Pyynnön esittäneen tuomioistuimen 'edustajalla' tarkoitetaan kyseisen tuomioistuimen oman jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti nimeämiä lainkäyttöhenkilöistöön kuuluvia tai muita sen nimeämiä henkilöitä, esimerkiksi asiantuntijaa.

38. Pyynnön esittäneen tuomioistuimen on pyynnössään (*A-lomake*) ilmoitettava pyynnön vastaanottaneelle tuomioistuimelle, että asianosaiset ja heidän edustajansa ovat läsnä ja tarvittaessa, että heidän osallistumistaan edellytetään. Tämä ilmoitus voidaan antaa myös muuna sopivana ajankohtana (11 artiklan 2 kohta ja 12 artiklan 3 kohta).

39. Jos asianosaisten ja heidän edustajiensa tai pyynnön esittäneen tuomioistuimen edustajien edellytetään osallistuvan todisteiden vastaanottamiseen, pyynnön vastaanottanut tuomioistuin määrittää ne edellytykset, joiden vallitessa he voivat osallistua, jollei kyseinen menettely ole ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön kanssa tai aiheuta merkittäviä käytännön vaikeuksia (11 artiklan 3 kohta, 12 artiklan 4 kohta ja 10 artiklan 3 kohta).

40. Jos menettely hyväksytään, pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on *E- ja F-lomaketta* käyttäen ilmoitettava asianosaisille ja heidän edustajilleen tai pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle oikeudenkäynnin aika ja paikka, sekä tarvittaessa edellytykset, joiden vallitessa he voivat osallistua (11 artiklan 4 kohta ja 12 artiklan 5 kohta).

41. Pyynnön vastaanottanut tuomioistuin voi joka tapauksessa pyytää asianosaisia ja heidän edustajiaan olemaan läsnä todisteita vastaanotettaessa ja osallistumaan todisteiden vastaanottamiseen, jos tästä mahdollisuudesta on säädetty sen jäsenvaltion lainsäädännössä (11 artiklan 5 kohta).

d) Pyynnön epääminen

d1) Henkilön oikeus tai velvollisuus kieltäytyä todistamasta

42. Asetuksen 14 artiklassa säädetään, että henkilön kuulemista koskevaa pyyntöä ei täytetä, jos asianomainen henkilö vetoaa

- oikeuteen kieltäytyä todistamasta tai
- todistamiskieltoon.

Kyseinen henkilö voi vedota

- pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädäntöön; tai
- pyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädäntöön. Jälkimmäisessä tilanteessa tällainen oikeus on ilmoitettava pyynnössä tai pyynnön esittäneen tuomioistuimen on tarvittaessa vahvistettava oikeus pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen pyynnöstä.

d2) Pyynnön epäämisperusteet

43. Koska asetuksen tavoitteena on todisteiden vastaanottamisen helpottaminen rajat ylittävissä tapauksissa, pyynnön epäämisen pitäisi olla ehdottomasti poikkeuksellista. Pyynnön epäämistä koskevan valitusmahdollisuuden olemassaolo määräytyy kansallisen lain mukaan. Perusteet pyynnön epäämiselle on tarkoin rajattu. Pyynnön täyttämisestä voidaan kieltäytyä vain, jos

- pyyntö ei kuulu asetuksen soveltamisalaan (1 artikla); tai
- pyynnön vastaanottaneella tuomioistuimella ei ole toimivaltaa määrätä pyydettyä toimenpidettä (14 artiklan 2 kohdan b alakohta); tai
- pyynnön esittänyt tuomioistuin ei noudata pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen kehotusta täydentää pyyntöä 8 artiklan mukaisesti 30 päivän kuluessa siitä, kun tällainen kehoitus on annettu sille; tai
- 18 artiklan 3 kohdan mukaisesti pyydettyä vakuutta ei ole asetettu tai ennakkomaksua suoritettu 60 päivän kuluessa siitä, kun pyynnön vastaanottanut tuomioistuin on pyytänyt tällaista vakuuden asettamista tai ennakkomaksun suorittamista.

44. On huomattava, että pyynnön täyttämistä ei voi kieltäytyä yksinomaan sillä perusteella, että pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan tällä jäsenvaltiolla on yksinomainen toimivalta oikeudenkäynnin kohteena olevassa asiassa tai sillä perusteella, että tämän jäsenvaltion lainsäädännössä ei sallittaisi kyseistä asiaa koskevaa oikeudenkäyntiä (14 artiklan 3 kohta).

d3) Ei yleiseen oikeusjärjestykseen perustuvaa poikkeusta

45. Lukuun ottamatta edellä mainittuja poikkeuksia pyynnön vastaanottanut tuomioistuin ei voi evätä todisteiden vastaanottamista koskevaa pyyntöä yleisen oikeusjärjestyksen (”*ordre public*”) perusteella.

d4) Epäämisen seuraukset

46. Jos pyynnön täyttäminen evätään jollakin 14 artiklan 2 kohdassa mainitulla perusteella, pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle *H-lomaketta* käyttäen 60 päivän kuluessa siitä, kun se sai pyynnön (14 artiklan 4 kohta).

e) Viivästymisestä ilmoittaminen tai pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen kieltäytyminen

47. Jos pyynnön vastaanottanut tuomioistuin ei voi täyttää pyyntöä 90 päivän kuluessa sen saamisesta, sen on ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle *G-lomaketta* käyttäen. Näin tehdessään sen on ilmoitettava viivästymisen syyt sekä aika, jonka pyynnön vastaanottanut tuomioistuin arvioi tarvitsevasa pyynnön täyttämiseen (15 artikla).

48. Jos pyynnön vastaanottanut tuomioistuin on 10 artiklan 4 kohdan mukaisesti pyydetty suorittamaan todisteiden vastaanottaminen viestintäteknikkaa käyttäen, erityisesti video- ja teleneuvottelua käyttäen, ja jollei se jostain 10 artiklan 4 kohdan

toisessa alakohdassa mainitusta syystä johtuen voi noudattaa pyyntöä, sen on ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle *E-lomaketta* käyttäen.

f) Pyynnön täyttämisen jälkeinen menettely

49. Kun pyynnön vastaanottanut tuomioistuin on täyttänyt pyynnön, sen on viipymättä toimitettava pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle asiakirjat, joista ilmenee, että pyyntö on täytetty ja tarvittaessa palautettava pyynnön esittäneeltä tuomioistuimelta saadut asiakirjat. Asiakirjoihin on liitettävä *H-lomaketta* käyttäen laadittu todistus pyynnön täyttämisestä (16 artikla).

C. Pyynnön esittäneessä tuomioistuimessa tapahtuva välitön todisteiden vastaanottaminen (17 artikla)

50. Asetuksen mukaan jäsenvaltion tuomioistuin voi vastaanottaa välittömästi todisteita toisessa jäsenvaltiossa. Asetuksen 17 artiklassa säädetään tämän todisteiden vastaanottamista koskevan menettelyn edellytyksistä ja rajoituksista (ks. liite III).

51. Sovellettava menettely on seuraava: Tuomioistuin, joka pyytää, että se saa vastaanottaa välittömästi todisteita toisessa jäsenvaltiossa, esittää pyynnön 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulle kyseisen jäsenvaltion keskuselimelle tai toimivaltaiselle viranomaiselle käyttäen *I-lomaketta* (17 artiklan 1 kohta). Keskuselimen tai toimivaltaisen viranomaisen on 30 päivän kuluessa pyynnön saamisesta ilmoitettava *J-lomaketta* käyttäen pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle, täytetäänkö pyyntö, ja tarvittaessa ne edellytykset, joilla pyyntö sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan täytetään (17 artiklan 4 kohta).

52. Keskuselin tai toimivaltainen viranomainen voi erityisesti osoittaa jäsenvaltionsa tuomioistuimen osallistumaan todisteiden vastaanottamiseen 17 artiklan ja erityisesti 17 artiklan 4 kohdassa säädettyjen edellytysten asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.

53. Pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion keskuselin tai toimivaltainen viranomainen voi evätä välittömän todisteiden vastaanottamisen vain jos (17 artiklan 5 kohta)

- pyyntö ei sisällä kaikkia 4 artiklan mukaisesti tarvittavia tietoja (*A-lomake*);
- pyyntö ei kuulu asetuksen soveltamisalaan (1 artikla);
- pyydetty todisteiden välitön vastaanottaminen on vastoin sen jäsenvaltion lain peruseriaatteita. Asetuksessa ei täsmennetä kyseisiä periaatteita.

54. Pyynnön esittäneessä tuomioistuimessa tapahtuva välitön todisteiden vastaanottaminen on mahdollista vain, jos se voidaan suorittaa vapaaehtoiselta pohjalta tarvitsematta turvautua pakkotoimiin (17 artiklan 2 kohta). Jos välitön todisteiden vastaanottaminen edellyttää henkilön kuulemista, pyynnön esittäneen tuomioistuimen on näin ollen ilmoitettava kyseiselle henkilölle, että todisteiden vastaanottaminen tapahtuu vapaaehtoiselta pohjalta.

55. Pyynnön esittäneen tuomioistuimen on täytettävä pyyntö jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön (ks. 17 artiklan 4 kohta) mukaisten edellytysten soveltamista (17 artiklan 6 kohta). Todisteet vastaanottaa pyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti nimettävä lainkäyttöhenkilöstöön kuuluva tai jokin muu henkilö, esimerkiksi asiantuntija, konsulti tai diplomaattisessa palvelussuhteessa oleva virkamies tai valtuutettu asiamies.

D. Nykyaikaisten viestintäkeinojen käyttämisestä koskevat säännöt

56. Nykyaikaisilla viestintäkeinoilla on tärkeä merkitys asetuksen soveltamisessa, jotta saavutetaan asetuksen tavoite nopeasta ja tehokkaasta todisteiden vastaanottamisesta Euroopan unionissa. Asetuksessa säädetään, että pyynnön esittänyt tuomioistuin voi pyytää pyynnön vastaanottanutta tuomioistuinta suorittamaan todisteiden vastaanottamisen viestintätekniikkaa, erityisesti video- ja teleneuvottelua käyttäen (10 artiklan 4 kohta). Jos pyynnön esittänyt tuomioistuin haluaa kuitenkin suorittaa todisteiden vastaanottamisen, sovelletaan 17 artiklan säännöksiä välittömästä todisteiden vastaanottamisesta; tällöin edellytetään myös pyynnön vastaanottaneen

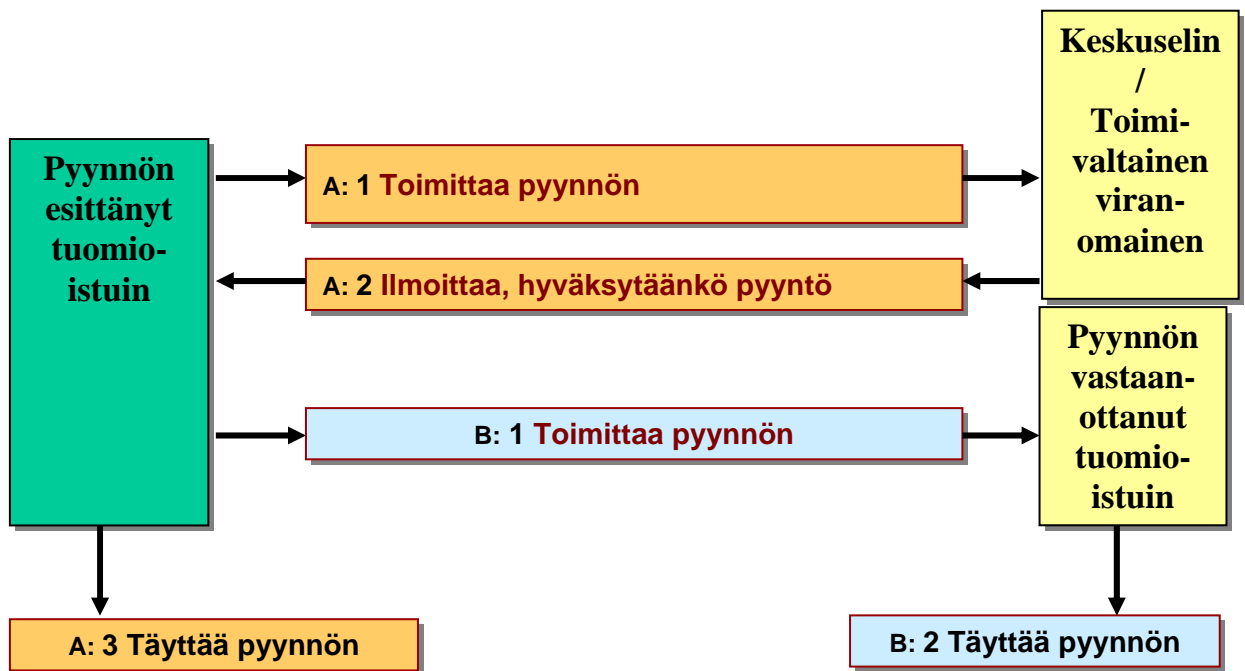
jäsenvaltion hyväksyntää. Asetuksen mukaan keskuselimen tai toimivaltaisen viranomaisen on edistettävä viestintätekniiikan käyttöä (17 artiklan 4 kohta).

57. Todisteiden vastaanottamisen suorittava tuomioistuin (eli pyynnön vastaanottanut tuomioistuin 10 artiklan 4 kohdan mukaan tai pyynnön esittänyt tuomioistuin 17 artiklan mukaan) voi käyttää viestintätekniiikkaa esimerkiksi todistajaa kuultaessa. Toinen tuomioistuin, joka ei vastaanota todisteita (eli pyynnön esittänyt tuomioistuin 12 artiklan 3 kohdan mukaan taikka keskuselimen tai toimivaltaisen viranomaisen osoittama tuomioistuin 17 artiklan 4 kohdan mukaan), voi osallistua kuulemiseen viestintätekniiikan avulla. Kuten edellä on todettu (kohta 14), tämä voi mahdollistaa jopa sen, että sellaisen tuomioistuimen edustajat, joka ei vastaanota todisteita, voivat esittää kysymyksiä todistajalle, jos todisteiden vastaanottamisen suorittava tuomioistuin siihen suostuu.

58. Jäsenvaltiot ilmoittavat tulevaisuudessa ne tuomioistuimet, joissa video- ja teleneuvottelua voidaan käyttää. Nämä tiedot ilmoitetaan myös ataksessa.

59. Pynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on noudatettava pyyntöä viestintätekniiikan käytöstä, jollei se ole ristiriidassa kyseisen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön kanssa tai aiheuta merkittäviä käytännön vaikeuksia. Jälkimmäinen peruste epäämiseksi on käytännössä merkittävämpi, koska suurimmalla osalla jäsenvaltioiden tuomioistuinta ei ole vielä mahdollisuuksia vastaanottaa todisteita nykyaikaista viestintätekniiikkaa, erityisesti video- tai teleneuvottelua käyttäen. Asetuksessa säädetään kuitenkin, että jos pyynnön esittäneellä tai vastaanottaneella tuomioistuimella ei ole käytössään edellä mainittuja teknisiä välineitä, tuomioistuimet voivat keskinäisestä sopimuksesta ottaa ne käyttöön.

Liite I: Todisteiden vastaanottamista koskevat menetelmät

Selitys:

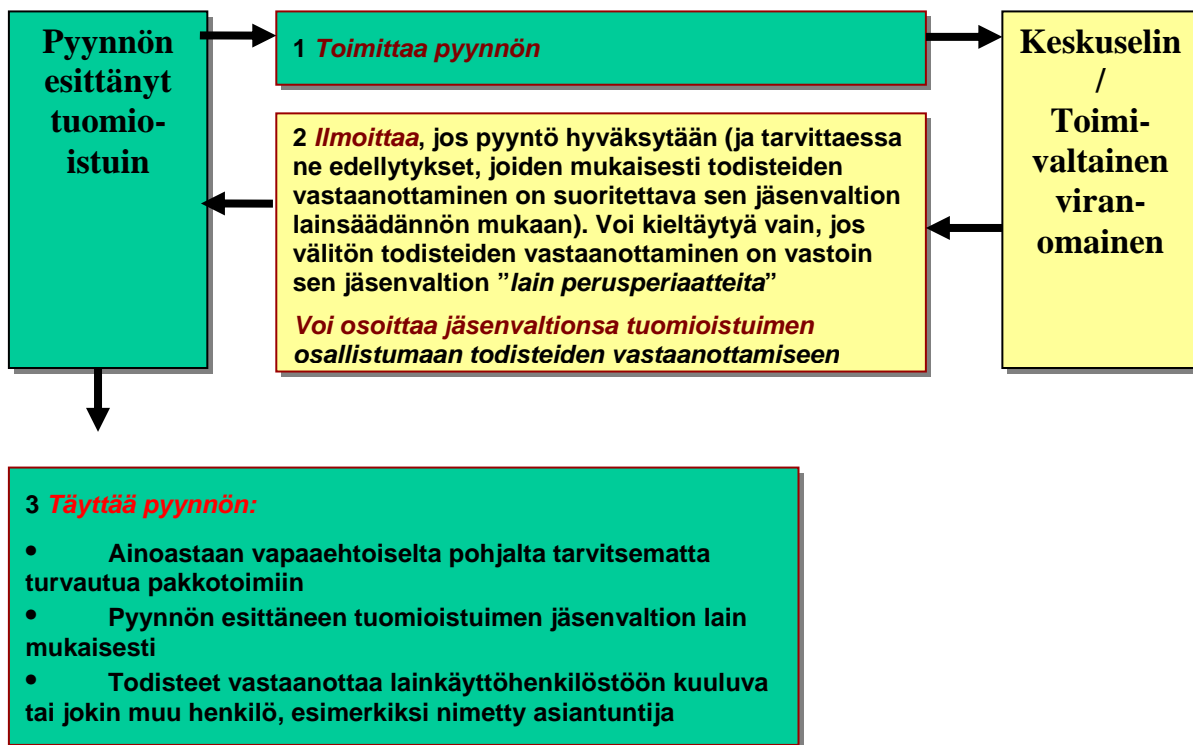
A: Välitön todisteiden vastaanottaminen (17 artikla)

B: Todisteiden vastaanottaminen pyynnön vastaanottaneessa tuomioistuimessa (4–16 artikla)

Liite II: Pyyntö toimivaltaiselle tuomioistuimelle

Liite III: Välitön todisteiden vastaanottaminen (17 artikla)

Liite IV: Vakiolomakkeet (Liite)

A: Pyyntö todisteiden vastaanottamisesta

B: Vastaanottotodistus todisteiden vastaanottoa koskevan pyynnön johdosta

C: Todisteiden vastaanottamista varten tarvittavia lisätietoja koskeva pyyntö

D: Ilmoitus vakuuden tai ennakkomaksun vastaanottamisesta

E: Ilmoitus, joka koskee pyyntöä käyttäviä erityisiä menettelyjä ja/tai viestintätekniikkaa

F: Ilmoitus todisteiden vastaanottamispäivästä, -ajasta ja -paikasta sekä siihen osallistumisen edellytyksistä

G: Ilmoitus viivästymisestä

H: Ilmoitus pyynnön lopputuloksesta

I: Pyyntö todisteiden välittömästä vastaanottamisesta

J: Keskuselimen/toimivaltaisen viranomaisen ilmoitus